

Міністерство аграрної політики та продовольства України
Подільський державний аграрно-технічний університет

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
ПОДІЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО АГРАРНО-
ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ВИПУСК 22
ТОМ 2. ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ**

м. Кам'янець-Подільський – 2014
Подільський державний аграрно-технічний університет

Редакційна колегія:

- Іванишин Володимир Васильович** – доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник сільського господарства України, ректор університету (голова)
Гаврилянчик Руслан Юрійович – перший проректор з науково-інноваційної та міжнародної діяльності, кандидат сільськогосподарських наук, доцент (заступник голови)

Економічні науки

- Волощук Катерина Богданівна** – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки підприємств і соціально-трудових відносин ПДАТУ
Мазур Наталія Анатоліївна – доктор економічних наук, в. о. професора, завідувач кафедри обліку і аудиту ПДАТУ
Місюк Микола Васильович – доктор економічних наук, в. о. професора кафедри економіки підприємств і соціально-трудових відносин ПДАТУ
Лаврук Віталій Валерійович – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри фінансів і кредиту ПДАТУ
Корженівська Наталія Леонідівна – кандидат економічних наук, доцент, заступник декана економічного факультету ПДАТУ з наукової роботи
Семенишена Наталія Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту ПДАТУ
Чикуркова Алла Дмитрівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту організацій і адміністрування ПДАТУ

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
КВ № 9907 від 1.06.2005 р.

Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету затверджений постановами президії ВАК України (№1-05/2 від 27.05.2009 р., №1-05/3 від 08.07.2009 р. як наукове фахове видання, в якому можуть бути опубліковані результати дисертаційних робіт з сільськогосподарських, економічних та технічних наук.

Підписано до друку 11.11.2014 р. за рішенням вченої ради
економічного факультету ПДАТУ
(протокол № 2 від 29.10.2014 р.)

Адреса редакційної колегії:

Подільський державний аграрно-технічний університет, вул. Шевченка, 13
м. Кам'янець-Подільський Хмельницької області, 32316
тел. (03849) 2-43-55; 6-83-24; e-mail: main@pdatu.edu.ua

Виконавчий редактор – кандидат економічних наук, доцент Семенишена Н.В.

*О.В. Мельничук, к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту
Подільський державний аграрно-технічний університет*

РОЗВИТОК СПЕЦІАЛЬНОГО РЕЖИМУ ОПОДАТКУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РЕФОРМУВАННЯ

У статті розглянуто історичний розвиток та проблемні питання механізму оподаткування фіксованим сільськогосподарським податком підприємств аграрної галузі та запропоновано основні напрями його удосконалення.

Рекомендовано застосовувати підвищувальні коефіцієнти, які враховують співвідношення доходу від реалізації сільськогосподарської продукції на одиницю площі сільськогосподарських угідь. Запропоновано також запровадження індексації нормативної грошової оцінки сільськогосподарських угідь, що застосовується при визначенні фіксованого сільськогосподарського податку, яка дозволить скоригувати втрати місцевого бюджету за рахунок інфляції

***Ключові слова:** фіксований сільськогосподарський податок, спеціальний режим оподаткування, об'єкт оподаткування, ставка податку.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Запровадження спеціального податкового режиму оподаткування у формі фіксованого сільськогосподарського податку стало поштовхом до стимулювання підприємств аграрного сектору з боку держави. Поряд з тим, тривале застосування спрощеного механізму призвело до розвитку схем ухилення від оподаткування великих сільськогосподарських підприємств (агрохолдингів), які не сприяють розвитку сільських територій та не завжди піклуються про збереження родючості землі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оподаткування сільськогосподарських товаровиробників не залишалось поза увагою відомих вітчизняних науковців. Теоретичні і практичні засади застосування фіксованого сільськогосподарського податку висвітлено у працях вчених-економістів: М. Демяненка, Д. Деми, В. Жука, Ю. Іванова, Т. Мединської, П. Саблука, В. Синчака, Л. Тулуша, О. Чабанюк та ін.. Дослідження цих авторів є фундаментальними та натомість, залишаються актуальними питання доцільності застосування спеціального режиму оподаткування сільськогосподарських товаровиробників в період вступу України в СОТ.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є обґрунтування запровадження спеціального режиму оподаткування для сільськогосподарських підприємств та перспектив його розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Фіксований сільськогосподарський податок став результатом експерименту у 1998 році у трьох регіонах України: Глобицькому районі Полтавської області, Старобешівському районі Донецької області та Ужгородському районі Закарпатської області. Безпосередньо поширення застосування ФСП по всій території України стало можливим через запровадження Закону України «Про фіксований сільськогосподарський податок» від 17.12.1998 р. № 320-XIV. Передбачалось, що введення цього податку буде тимчасовим до 2004 року, проте ефективність його застосування дозволила зберегти спрощену систему оподаткування для сільськогосподарських товаровиробників і в Податковому кодексі України.

Запровадження фіксованого сільськогосподарського податку здійснювалось в період, коли в умовах погіршення показників фінансової діяльності підприємств аграрного сектору зростав рівень їх податкового навантаження. Різке зростання кількості збиткових підприємств (91,9% в 1998 році) свідчило про кризу галузі. За таких умов невпинно падав рівень сплати податків галузі від 82,3 % у 1992 році до 20,8% у 1998 році на фоні збільшення податкового навантаження на сільськогосподарських товаровиробників [1, с. 65].

Основна перевага фіксованого сільськогосподарського податку – це оптимізація

кількості податків і зборів, від сплати яких звільнялись сільськогосподарські товаровиробники.

Аналізуючи нормативно-правові акти та зміни до них можна представити перелік податків і зборів, які включались до ФСП за час його існування та реформування всієї системи оподаткування (табл. 1).

Таблиця 1

Платежі, від яких звільняються платники ФСП

Види податків та зборів	За Указом № 652/98	За Законом № 320-XIV	З урахуванням Законів			ПКУ
			№ 974-IV	№ 2287-IV	№ 427-V	
Податок на прибуток	+	+	+	+	+	+
Плата (податок) на землю	+	+	+	+	+	+
Податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів	+	+	+	+	-	—*
Комунальний податок	+	+	+	+	+	—*
Збір за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок державного бюджету	+	+	+	+	+	—*
Збір до Фонду для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення	+	+	—*	-	-	-
Збір на обов'язкове соціальне страхування	+	+	+	—**	-	-
Збір на будівництво, реконструкцію, ремонт і утримання автомобільних доріг загального користування України	+	+	+	—*	-	-
Збір на обов'язкове державне пенсійне страхування (єдиний соціальний внесок)	+	+	+	-	-	-
Збір до Державного інноваційного фонду	+	+	—*	-	-	-
Плата за придбання торгового патенту на здійснення торговельної діяльності (збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності)	-	+	+	+	+	+
Збір за спеціальне водокористування	-	+	+	+	+	+

Примітки: 1. * Податок виключено із переліку платежів. 3. ** Назва змінена.

Дослідження податків і зборів, що включались до ФСП показали, що окремі із них сільськогосподарські товаровиробники не сплачували, оскільки щодо них передбачались обмеження (наприклад: від сплати комунального податку звільнялись сільськогосподарські товаровиробники, торговий патент сплачували лише ті підприємства, які здійснювали роздрібну торгівлю, податок на прибуток сплачували підприємства, які цей прибуток отримували).

Позитивним моментом можна вважати і спрощений механізм визначення об'єкта оподаткування, адже не є складністю для бухгалтера визначити площу сільськогосподарських угідь та їх нормативну грошову оцінку. Зазначимо, що протягом періоду існування ФСП нормативна грошова оцінка, проведена за станом на 1 липня 1995 року відповідно до Методики, затвердженої Кабінетом Міністрів України не змінювалась, а відтак можна зазначити, що рівень сплати цього податку при незмінній площі сільськогосподарських угідь є стабільним, проте в динаміці, оцінюючи індекс інфляції за період з 1999 по 2014 роки та зростання доходів сільськогосподарських товаровиробників, можна стверджувати про суттєве скорочення доходів місцевих бюджетів.

На думку, О.М. Чабанюк та Т.В. Мединської, «на момент запровадження ФСП, ставки цього податку забезпечували рівень навантаження зівставний з існуючим до 1999 року податковими платежами та нарахуваннями. Тому навіть із врахуванням поправних коефіцієнтів, як зазначають автори, суми сплати ФСП є майже незмінними і складають

близько 6-8 грн. на 1 га сільськогосподарських угідь, а це більш як у 2 рази нижче ставок земельного податку, який входить до його складу» [2, с.16].

Крім того, на нашу думку, вказаний об'єкт оподаткування не може бути оптимальним для сільськогосподарських товаровиробників ще й з причини неможливості врахування особливих критеріїв діяльності підприємства в залежності від його спеціалізації та якісних критеріїв, що характеризують ефективність.

Так спеціалізовані сільськогосподарські підприємства (наприклад птахофабрики) не потребують значних площ сільськогосподарських угідь, а за наявності їх, можуть обрати ФСП, тоді як підприємства, що спеціалізуються на виробництві продукції рослинництва для збільшення обсягів виробництва потребують збільшення площ угідь. Для таких підприємств при однаковому рівні доходів та фінансових результатів значно більшу суму ФСП буде сплачувати підприємство, що користується більшими площами угідь. Отже, механізм фіксованого сільськогосподарського податку не здатний враховувати рівень ефективності сільськогосподарського виробництва, а відтак не забезпечує здійснення регулюючої функції податків.

Прибуток сільськогосподарських підприємств не є об'єктом контролю державної фіскальної служби, а інформація щодо нього, яка подається в статистичній звітності не зіставляється із податковою, в результаті чого не можна стверджувати про його об'єктивність.

Тому необхідно визнати актуальність дискусії щодо економічних вигод запровадження спеціального режиму оподаткування сільськогосподарських товаровиробників. Очевидним висновком реформування фіксованого сільськогосподарського податку, як зазначає Д.І. Дема, є його використання з метою мінімізації сплати податків агрохолдингами, які створилися шляхом оренди земельних і майнових паїв (монополізація активів сільськогосподарських підприємств). На думку автора, необхідно здійснити класифікацію сільськогосподарських товаровиробників з метою оптимального їх оподаткування [3, с. 617–618].

Вважаємо позицію науковця раціональною, а при визначенні фіксованого сільськогосподарського податку пропонуємо застосовувати коефіцієнт коригування, який би враховував дохідність підприємства на 1 га сільськогосподарських угідь.

Диференціація коефіцієнта в залежності від доходу на одиницю площі сільськогосподарських угідь дозволить врахувати ефективність діяльності сільськогосподарських товаровиробників та оптимально і з максимальною об'єктивністю визначити податкові зобов'язання щодо сплати ФСП.

Крім того, необхідно врахувати стан сучасної економіки, зростання рівня інфляції, індекс якої, на нашу думку, необхідно врахувати і при застосуванні нормативної грошової оцінки сільськогосподарських угідь. За рахунок індексації нормативної грошової оцінки землі зростуть надходження до місцевих бюджетів, доходи яких після реформування суттєво скоротилися.

Тривалий період існування ФСП, як зазначають автори О.М. Чабанюк та Т.В. Мединська, поряд з його очевидними перевагами дозволив виявити й суттєві вади: невідповідність системному підходу до побудови податкової системи, необґрунтований перерозподіл податкового навантаження серед товаровиробників, порушення прав членів трудових колективів на соціальний захист та пенсійне забезпечення [2, с.19].

Оцінюючи позитивні риси спрощеного механізму оподаткування сільськогосподарських угідь в Україні, що забезпечив зниження податкового тиску, спрощення механізму обчислення податку, оптимізацію строків його сплати, автори зазначають, про ігнорування основного критерію, якого дотримуються в усіх розвинених країнах світу: ув'язки суми податкового зобов'язання підприємства із фінансовими результатами його діяльності та певні недоліки у методологічних підходах до формування нової системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників, які проявляються в тому, що:

— сплата ФСП не залежить від фінансового стану господарств і має здійснюватись навіть у випадку одержання збитків;

— перестає діяти ефект «податкового коректора», що стримує залучення позикового капіталу у сільське господарство, тобто економія на податках дедалі більше поглинається процентними платежами [2, с.19-20].

Справляння ФСП у нинішній формі є відірваним від господарської діяльності окремих сільськогосподарських підприємств для здійснення якої не потрібні сільськогосподарські угіддя, що є об'єктом оподаткування. Застосування даного режиму для зазначених сільськогосподарських підприємств є неприпустимим, оскільки вони мають можливість:

— самостійно врегулювати рівень оподаткування своїх доходів шляхом зміни величини сільськогосподарських угідь;

— рівень їх доходів дозволяє залучати їх частину до фінансування розвитку місцевої інфраструктури [2, с.19-20].

Результати аналізу положень податкового законодавства, якими регулюється порядок справляння фіксованого сільськогосподарського податку, засвідчили, що цей податок має недоліки, основними з яких є те, що фіксований розмір бази його нарахування, в результаті чого, не дивлячись на те, що цей податок замінив собою податок на прибуток, земельний податок та деякі інші податки і збори, реальний розмір земельного податку з одиниці земельної площі є значно вищим від суми ФСП з тієї ж земельної ділянки.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Оцінюючи стан та перспективи розвитку аграрного сектору економіки вважаємо за необхідне здійснити реформування фіксованого сільськогосподарського податку в частині виділення груп платників, які диференціюють за рівнем доходів та площею сільськогосподарських угідь. Доречним, на нашу думку, було б виділення трьох груп платників: великі, середні та малі сільськогосподарські підприємства. В залежності від групи платника встановлюється ставка ФСП.

Крім того, при застосуванні ставки податку рекомендуємо застосовувати підвищувальні коефіцієнти, які враховують співвідношення доходу від реалізації сільськогосподарської продукції на одиницю площі сільськогосподарських угідь. Така методика дозволить врівноважити податковий тиск на всі групи платників фіксованого сільськогосподарського податку та об'єктивно визначити податкове зобов'язання щодо цього податку для платників із різною ефективністю виробництва.

Доцільним, на нашу думку, є запровадження індексації нормативної грошової оцінки сільськогосподарських угідь, що застосовується при визначенні фіксованого сільськогосподарського податку, яка дозволить скоригувати втрати місцевого бюджету за рахунок інфляції.

Список використаних джерел

1. Чабанюк, О.М. Фіксований сільськогосподарський податок: загальні положення, облік і звітність [Текст] : навчально-практичний посібник / Чабанюк О.М., Мединська Т.В. — К. : Алерта, 2014. — 246 с.
2. Податковий кодекс України [Текст] : офіц. текст : за станом на 01.10.2014 / Верховна Рада України ; Кодекс України, Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2011. — № 13—14, № 15—16, № 17, ст. 112. — Відомості доступні також з мережі Інтернет : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/print1391419053853552> (дата звернення 02.11.14). — Назва з екрана.
3. Дема, Д.І. Зміни податкової політики, викликані корпоратизацією аграрного виробництва розвиток облікової і фінансової складових економічної науки та практики [Текст] / Дема Д.І. // Розвиток облікової та фінансових складових економічної науки і практики : Зб. матеріалів VIII міжн.наук.-практ. конф. (26-27 вересня 2013 р., м. Київ). — К. : ННЦ «ІАЕ», 2013. — С. 615-619.
4. Боровик, П.М. Спеціальні податкові режими як інструменти державного регулювання

- діяльності агроформувань [Електронний ресурс] / П.М. Боровик, С.М. Подзігун. — Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2010_3/224.pdf (дата звернення 18.10.14). — Назва з екрана.
5. Жук, В.М. Стан та розвиток спеціальних режимів оподаткування аграрного бізнесу [Текст] / В.М. Жук // Фінанси України. — 2011. — №7. — С.33 – 42.
6. Левченко, Н.М. Фіксований сільськогосподарський податок як найдієвіший важіль державного регулювання економічних процесів в АПК [Електронний ресурс] / Н.М. Левченко. — Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/apdu/2010_1/doc/3/06.pdf (дата звернення 02.11.14). — Назва з екрана.
7. Тулуш, Л.Д. Методологічні аспекти розвитку системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників [Текст] / Л.Д. Тулуш // Економіка АПК. — 2007. — №9. — С. 116—123.
8. Юшко, С.В. Фіксований сільськогосподарський податок: історія та перспективи застосування [Текст] / С.В. Юшко // Фінанси України. — 2009. — № 11. — С. 63—72.

В статье рассмотрено историческое развитие и проблемные вопросы механизма налогообложения фиксированным сельскохозяйственным налогом предприятий аграрной сферы и предложено основные пути его усовершенствования.

Ключевые слова: фиксированный сельскохозяйственный налог, специальный режим налогообложения, объект налогообложения, ставка налога.

УДК 167.23:331.422.4-057.212

*O.V. Mirna, Ph.D., Associate professor
Poltava State Agrarian Academy*

MANAGEMENT STYLE IN OFFICE MANAGEMENT

Abstract. In this article the peculiarities of the call-centers of Ukraine have been considered. The results of psychodiagnostic research concerning executive management style made on the basis of one of call-centers in Poltava have been shown. It has been found that more than half of the office staff is not satisfied with working conditions, including working hours schedule and recreation. Socio-psychological climate in the team as a whole is favorable for highly effective work.

The correlation analysis results of investigated characteristics of small groups have shown that the call-center manager style affects satisfaction with job and socio-psychological climate in the team.

Keywords: management style, office management, call-center, satisfaction with job, socio-psychological climate, democratic style, autocratic style.

O.V. Мирна, к.е.н., доцент

Полтавська державна аграрна академія

СТИЛІ УПРАВЛІННЯ В ОФІСНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ

Розглянуто результати анкетних досліджень задоволеності роботою, соціально-психологічного клімату, стилю управління колл-центром. Результатами кореляційних досліджень встановлено залежність рівня задоволеності роботою та соціально-психологічного клімату в колективі від демократичного стилю управління менеджера.

Ключові слова: стиль управління, офісний менеджмент, колл-центр, задоволеність роботою, соціально-психологічний клімат, демократичний стиль, автократичний стиль.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Колл-центр здійснює обслуговування дзвінків операторами з метою обробки великого потоку інформації. Існують такі види колл-центрів: аутсорсинговий, корпоративний і колл-центр за вимогою. Аутсорсинговий колл-центр є організацією, що здає в оренду робочий час своїх операторів, робочі місця та обладнання, надає послуги віртуального офісу. Послуг віртуального офісу потребують великі компанії